

REPORTAGE

ADOPTION

MINNE FÖR LIVET.

Tatueringen på underarmen är Maria Fredrikssons ärendenummer vid adoptionen från Sydkorea. 72 är hennes födelseår, hon var adoption nummer 406 det året. PHK är handläggarens initialer.

TOMMY LEITE.

HANNA WALLENSTEEN.

TOBIAS HÜBINETTE.

PADMA SCHREWELIUS.

Adopterad —och sen då?

Sverige är det land i världen som har flest adopterade i förhållande till sin befolkning. Länges har berättelserna om adoption enbart handlat om att ge kärlek och en bättre framtid till ett utsatt barn. Men i takt med att de adopterade blivit vuxna samtidigt som internationella skandaler kring adoptioner avslöjas, börjar debatten ta en annan riktning. Här berättar fem vuxna adopterade om hur synen på adoptionsbranschen förändrats. ➡

***”Vi benämns ständigt
'adoptivbarn', och det
gör någonting. Du ser
ett barn framför dig.
Jag är snart 50 år. Jag
är en person som har
blivit adopterad. Jag
är inte ett barn, och
jag vill inte avfärdas
som ett barn.”***

MARIA FREDRIKSSON

"Kära du som vill veta vem som fött dig – det är okej att vilja veta det.

Kära du som är arg över att ha blivit lämnad – det är okej att vara arg.

Kära du som är rasande över att du hamnat fel – det är okej att rasa.

[...]

Och kära du som inte undrar, tvivlar, rasar eller känner sorg – det är okej, det med."

@stulen_identitet, 2 maj 2020.

Bakom Instagram-kontot @stulen_identitet finns Maria Fredriksson. Hon är 47 år, upp-
vuxen utanför Borås, bor på Hisingen och
jobbar som lärare. Hon adopterades till Sve-
rige från Sydkorea när hon var ett halvår gammal. På
Instagram publicerar hon texter och bilder om inter-
nationell adoption, som hon vänder och vrider på med
kritisk blick. Ambitionen är att folkbilda.

Vi träffas på ett kafé nära Domkyrkan i Göteborg.
Maria beställer te.

– Under större delen av mitt liv har jag varit aktivt
ointresserad av adoption. Jag har även fungerat som
adoptionsförespråkare, för en adoptionsorganisations
räkning. Då talade jag mig varm för adoption. Det var
i början av 2000-talet. De få som då var adoptions-
kritiska provocerade mig.

HENNES EGEN ADOPTIONSKRITIK föddes för några år sedan
när hon insåg att fiffel med hennes papper sannolikt har
snuvat henne på möjligheten att söka sina rötter.

– Jag fick ompröva mycket av det jag tidigare hade
tänkt. Problemet med adoption är att det är kommer-
sialiserat. Det är enorma summor som omsätts och
oräkneliga mellanhänder som inte kan kontrolleras.
Det betyder inte att alla adoptioner går till på ett oriktigt
sätt, men riskerna är så pass stora att man måste kunna
tala om det och följa pengarna bättre.

Hon har på kort tid blivit en av de mest profilerade
rösterna i adoptionsfrågan. Förutom på sociala medier
har hon skrivit för flera tidningar. I januari i år publice-
rade GP två debattartiklar.

Den 7 januari skrev hon: "Oetiska och illegala adop-
tioner har förekommit i stor skala i många av de länder
varifrån svenskar adopterar. Det kanske mest kända

***"Jag fick ompröva
mycket av det jag
tidigare hade tänkt.
Problemet med
adoption är att det är
kommersialiserat."***

exemplet är Chile. Det borde inte ha kommit som en
chock. Parallellt med adoptionsförmedlingen flydde
tusentals chilensare från Pinochetregimen och många av
dem kom till Sverige."

Hon avslutade med: "Barn kan inte föra sin egen
talan och barn i adoptionskarusellen är särskilt utsatta.
Därför talar vi vuxna adopterade för de barn vi en gång
var och de barn som adopteras i dag och i framtiden."

Det är skärpa i hennes röst när hon berättar.

Hon säger att när hon började lyfta problem som
adopterade kan möta i Sverige, var hon inte längre väl-
kommen till adoptionsorganisationen.

– Vi kan inte tala om de här sakerna utan att trampa
på ömma tår. Vi dealar med de mest privata frågorna
i livet. Det går inte att vara neutral, för vi har alla känslor
inför det. Frågan är vems känslor som räknas, vems
känslor som är mest okej, säger hon.

*"Man behöver inte föda barn när det finns massor av
barn som saknar föräldrar, kärlek och mat för da-
gen..."*

Kommentaren är hämtad från Facebook,
skriven under en artikel om någon som är
gravid. Känns resonemanget bekant? Du har
säkert hört det förut.

Sverige är ett stort adoptionsland. Med runt 60 000
utlandsfödda adopterade har vi störst antal adopterade
per capita i världen. Det var på 1960-talet, när svenska
barn som var tillgängliga för adoption blev färre och
Sveriges engagemang i tredje världen växte, som intres-
set för internationell adoption exploderade.

Adoption är en historia om gränslös kärlek och efter-
längtade barn. Det är också en historia om utsatthet och
ensamhet, om ekonomi och politik.

PÅ BÅDE SOCIALA och i traditionella medier utkämpas
i dag en strid om hur verkligheten ska beskrivas. Bilden
av adoptioner till Sverige håller på att omförhandlas.
I skenet av skandaler har fler röster börjat att höras.
Adoptivbarnen är inte längre barn. Det blir allt svårare
att säga "det är bara att adoptera" utan att få mothugg.

En av dem som kom till Sverige från Chile under
Pinochet-regimens dagar var Tommy Leite, som kom
som ettåring 1978. Han växte upp i Malmö, i tron att hans
chilenska mamma hade varit mycket fattig och därför
valt att lämna bort honom. I verkligheten stals han, från
vad som skulle ha varit ett tillfälligt stödboende. Mam-
man hotades av militär för att sluta ställa frågor.

EN STOR BROTTUTREDNING pågår i Chile just nu, kring
barnaröv och brott mot mänskliga rättigheter, där
runt 600 adopterade svenskars fall ingår. Över 2 000
chilenska barn kom till Sverige under några decennier.
Ett nätverk av bland annat socialarbetare, domare och
en svensk kvinna på plats i landet anklagas nu för att
ha möjliggjort de i Chile illegala adoptionerna. Svaret
från Sveriges största adoptionsförmedlare Adoptions-
centrum, som förmedlade adoptionerna, har varit att
man följde gällande lagar.

Det var först 2017 som Tommy lyckades hitta san-
ningen, genom att få kontakt med en okänd syster på
Facebook. Julen 2017 åkte han tillbaka till Chile för att
träffa sin mamma för första gången på närmare 40 år.

– Det var jättesvårt. Jag försökte att ta det försiktigt
och hålla lite distans, men jag märkte när min mamma
började berätta om sig själv att jag var väldigt lik henne.
Jag förstod varifrån jag har fått saker. Det var väldigt
häftigt att uppleva det.

2018 var Tommy Leite med och startade organisatio-
nen Chileadoption.

– Syftet är att belysa vår situation. Det är många adop-
terade som har mycket att brottas med, vissa av dem vill
inte tro på det som vi har fått fram, säger Tommy.

Han är kritisk till hur Adoptionscentrum har hanterat
frågan, och även till den allmänna synen på adoption
i Sverige.

Adoptioner i Sverige

Antalet utrikes födda adop-
terade i Sverige är nästan
60 000. Medelåldern är
runt 33 år. Antalet inter-
nationella adoptioner har
sjunkit kraftigt de senaste
åren. Förra året adoptera-
des 170 barn till Sverige via
adoptionsorganisationerna.
De kom oftast från Taiwan,
Sydafrika och Ungern. Tidi-
gare har Sydkorea, Indien
och Colombia under olika
decennier varit de största
länderna i sammanhanget.

Källa: SCB och MFOF

”Den stora massan av adopterade är också kvar i det gamla sättet att tänka. Det har alltid varit en grupp som har tyckt illa om mig. De tror att jag försöker ta ifrån dem deras svenskhet, att jag på något sätt ifrågasätter deras föräldrars kärlek till dem.”

TOBIAS HÜBINETTE

– Ett tag skulle man ha regnbågsfamilj, med barn från olika världsdelar. Det kunde inte bli bättre, man kunde inte bli en godare människa. Det var bättre än att få egna barn. Det var många som trodde på det, även mina föräldrar. Man har uppfattat att man gör något fantastiskt och räddar ett barn.

Kan det inte finnas sanning i det också?

– Det finns det säkert, men jag tycker att det finns en väldig naivitet.

ALLT FÄRRE BARN ADOPTERAS till Sverige. Dels finns färre barn tillgängliga för adoption – fler kan nu ta hand om de barn de får och ursprungsländerna får allt bättre förutsättningar att själva ta hand om barn som behöver nya hem. Dels väljer svenskar i högre grad andra vägar till föräldraskap.

Den som vill adoptera bör i dag vara beredd på att ta emot ett barn med särskilda behov, som sjukdomar eller en funktionsnedsättning. Detta eftersom de yngsta och friskaste barnen allt oftare adopteras inom sitt hemland.

1997 tillträdde Sverige Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Syftet är att adoptioner ska genomföras på ett etiskt sätt. Sedan dess samlas i allmänhet information om de biologiska föräldrarna in och delges adoptivföräldrarna, vilket inte behövde göras tidigare. Från år 2005 måste adoptivföräldrar dessutom gå en obligatorisk föräldrautbildning.

Ett antal skandaler har skakat adoptionsvärlden, som den jättelika kriminella härvan kring de chilenska barnen som kom till Sverige under 1970- och 80-talen. Andra skandaler är mer lågmälda, och består av falska uppgifter, viktiga papper som uppges ha ”brunnit upp” eller ”förstörts i en översvämning” och omintetgjorda möjligheter att följa sin historia bakåt. Att oegentligheter ofta uppdagas först av de adopterade själva, när de börjar gräva i sin bakgrund, innebär flera decenniers fördröjning.

Så sent som 2013 avslöjades att Kina några år tidigare adopterade bort barn, till bland annat Sverige, från människor som brutit mot ettbarnspolitiken och inte kunde betala straffavgiften.

Många är de adopterade svenskar som de senaste åren har fått anledning att ifrågasätta sina adoptioner.

I januari i år gick en skrivelse i väg till socialminister Lena Hallengren (S). Under rubriken ”Utred Sveriges hantering av internationella adoptioner nu!” samlades adopterade med bakgrund i länder som Bolivia, Colombia, Indien, Sri Lanka och Sydkorea. De kräver att alla internationella adoptioner, liksom organisationen Adoptionscentrum, utreds.

Den skrivelsen gick nog de flesta svenskar förbi. Men det gjorde inte Madeleine In Hwa Björk, som var lyssnarnas framröstade sommarvärd i ”Sommar i P1” 2019. I sitt program den 17 juli berättade hon om hur hon adopterades bort mot sin sydkoreanska mammas vilja, och om återföreningen. Med henne nådde adoptionskritiken in i stugorna. När det sedan blev dags att välja vintervärdar röstades hon fram igen.

En annan person som varit framträdande i debatten är Tobias Hübinette, forskare och docent i interkulturell pedagogik vid Karlstads universitet. Han är själv adopterad från Sydkorea och började engagera sig i adoptionsfrågan i mitten av 1990-talet.

– Ingen pratade om adoption på detta sätt då. Det var två saker som jag ville belysa. Det ena var utseendenaspekten, att vi kan råka ut för samma saker som invandrare. Det andra, vilket är mer kontroversiellt, var en kritik av verksamheten i sig, och att den är så korrupt, vilket ingen trodde på då.

Våren 2002 sände SVT två ”Dokument inifrån”-

Myndighetsstöd till adopterade

Den 30 april tillkännagav regeringen att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFOF) fått i uppdrag att tillhandahålla adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade, som ett komplement till sjukvården. Nyligen har MFOF fått i uppdrag bland annat att se till att tidigt stöd efter en adoption ska finnas jämlikt över landet samt att underlätta processen att söka efter sin ursprungsfamilj.

avsnitt om adoption. Dels "Sveket mot de adopterade", om utbredd psykisk ohälsa hos adopterade, som gav bilden av ett Sverige som var oförberett, stundtals ovilligt, att hantera frågan. Dels "Barn till varje pris" om oegentligheter gällande adoptioner från Thailand på 1970-talet, då 900 barn kom till Sverige. Tobias var inblandad som researcher för tv-programmen.

– Det var för tidigt. De Thailandsadopterade blev förstas ledsna och arga och några gick ut i media, men det var ingen som ville lyssna på dem. Det är den stora skillnaden mellan Thailandsfallen och Chilefallen. Något har hänt däremellan.

Hur skulle du beskriva förändringen?

– Fram tills alldeles nyligen var synen på adoption i Sverige fortfarande romantiserande. Tack vare sociala medier har yngre sakta men säkert fått en annan syn på det. Samtidigt finns det en stor generationsklyfta. Svenskar fyrtio år och uppåt har inte tagit till sig det här på samma sätt.

Hanna Wallenstein är psykolog och föreläsare och har länge arbetat med adoptionsfrågor. Hon adopterades själv från Etiopien 1971.

– Det finns lika många upplevelser av att vara adopterad som det finns adopterade, säger hon.

Men vissa saker är gemensamma.

– De första som skulle ta hand om oss har av någon

anledning inte kunnat göra det. Det är alltid, menar jag, någonting som är djupt sorgligt och dramatiskt för ett barn att råka ut för. Även om separationen sker i samband med förlossningen så är det någon vars hjärta du har legat under som du skiljs ifrån.

Hon vill att folk ska förstå att adoption på samma gång kan rymma djup kärlek och stora svårigheter.

– Adoption väcker fundamentala frågor om identitet, tillhörighet och globala orättvisor. Adoption är varken ett bättre eller sämre sätt att bilda familj på, men det är helt annorlunda. Man ska komma ihåg att i en adoption är tre parter inblandade: den adopterade, de ursprungliga föräldrarna och adoptivföräldrarna.

MÖJLIGHETERNA ATT HITTA SVAR, och en sanning att förhålla sig till, är som sagt ofta begränsade.

– Det som är allra vanligast, i alla fall för oss som kom före mitten av 1990-talet, är att vi inte får svar. Våra identiteter är uttraderade, det går inte att hitta något. Det fanns en stark övertygelse om att bakgrunden inte hade någon betydelse. Vi föddes på Arlanda. Det har funnits en otrolig tilltro till att kärlek och god materiell standard kommer att göra alla lyckliga. Det har setts som en fullständig win-win-situation.

Hur väl rustade är adoptivföräldrar för den här diskussionen?

– Det går inte att jämföra dem som adopterade på ➡

ROLFS FLYG & BUSS

Rolfs Flyg & Buss är Sveriges största gruppreserearrangör med över 3 000 avgångar till mer än 450 olika resmål. I våra gruppresor ingår reseledare, utflyktsprogram och väl utvalda hotell.

Tävla om drömmresan!

Just nu och fram till och med 1 juni har du chans att tävla om din drömmresa för dig och ditt resesällskap.

- **Stjärnvinst:**
Drömmresan för dig och ditt resesällskap
- **10 storvinster:**
Presentkort på 1000kr till valfri resa
- **Alla vinner:**
100kr i bokningsrabatt per person på fem önskeresor

Läs mer och tävla på www.rolfsbuss.se

www.rolfsbuss.se 0771-15 00 00

”Adopterade är ofta väldigt duktiga på att hand om alla andra. För många adopterade är den största skräcken, medveten eller omedveten, att bli övergiven igen. Man vill att alla runt omkring ska fortsätta att tycka om en.”

HANNA WALLENSTEEN

UPP TILL

33%

PÅ 10L TÄCKFÄRG
HELA SOMMAREN!VI ERBJUDER
HEMKÖRNING!

Kontakta din butik

EXTRA SKYDD & LÅNG HÅLLBARHET

Pålitliga färger särskilt utvecklade för att din fasad ska se nymålad ut länge. Står emot väder, vind och solljus och har dessutom utmärkt skydd mot påväxt av svartmögel.

*Gäller Alcro Bestå täckfärg 10L, ord. pris från 2807:-, och Jotun DEMIDEKK Ultimate täckfärg 10L, ord. pris från 2925:-, 15/5–01/08 2020. Lokala avvikelser kan förekomma. Med reservation för slutförsäljning.

Varberg
Birger Svenssons väg 19
0340-890 25

Kungälv
Teknikergatan 7
0303-630 40

Partille
Mellbyvägen 33
031-340 05 70

Göteborg
Danska Vägen 96
031-337 55 50

Mölnlycke
Hönekullavägen 21
031-88 56 88

Stenkullen
Färgvägen 6
0302-222 45

Askim
Sisjövägen 49
031-748 47 30

Angered
Salviagatan 1
031-797 44 40

colorama

Några av de internationella skandalerna

Chile: Kriminell hantering av adoptioner under flera decennier. Stor brottsutredning i Chile, där många adopterade svenskar fall ingår.

Kina: Under 2000-talet fall med barn som stulits från kinesiska föräldrar och adopterats bort. Barn har även konfiskerats av staten när böter för barnen inte har kunnat betalas.

Kenya: Efter flera adoptionsskandaler, bland annat med stulna barn, beslutade landet att stänga för utlandsadoptioner 2019.

Etiopien: Landet valde 2018 att stoppa adoptioner till utlandet, på grund av risken för barnhandel, efter flera oegentligheter.

Vietnam: År 2008 stoppade den svenska regeringen adoptioner från Vietnam, efter uppgifter om att adoptionerna från landet inte gick rätt till. Adoptionerna har senare återupptagits.

PADMA SCHREWELIUS. "Det är viktigt att möta adopterade som individer och ha respekt för upplevelserna, även om det går emot ens egen världsbild. Jag har respekt för de som hyllar adoption och de som kritiserar adoption."

1960- och 70-talet och dem som adopterar i dag. Många som adopterar i dag har först bött med barnet i ursprungslandet i flera månader. Det är ingen garanti för att adoptivföräldrarna är rustade att möta barnets frågor, men de kanske i alla fall vet om att det kan komma frågor. De som blivit adoptivföräldrar de senaste tjugo åren har inte missat de här debatterna, även om resten av samhället har gjort det.

HANNA WALLENSTEEN PEKAR också på samhällets bristande förmåga att hantera adopterades specifika sårbarhet.

– Det är ett stort problem att det fattas människor som behärskar detta inom den ordinarie psykiatrin. Alltför många har fått höra att deras adoption inte kan vara något trauma, utan att de borde vara glada att de har blivit adopterade.

Detta samtidigt som adopterade är överrepresenterade i statistiken för självmord, självmordsförsök och psykiatrisk vård. Även annan statistik visar på att de möter många svårigheter i livet.

Padma Schrewelius har tidigare arbetat som ledarskribent på Dalarnas Tidningar och som gästkolumnist i GP. Hon adopterades från Indien vid några månaders ålder. I dag läser hon psykologi.

Fram till 23 års ålder hette hon Åsa, nu är hon 32 år och bär sitt indiska namn.

– Att heta Åsa i tilltalsnamn upplevde jag som att jag hade "adopterad" tatuering på pannan och det väckte oönskade sympatier och påträngande frågor.

För några år sedan skrev hon flera texter där hon kritiserade olika aspekter av adoptionsdebatten. Bland annat ifrågasatte hon att adopterade vill ha statligt stöd för att kunna hitta sina biologiska föräldrar. "Det är oroväckande när även vuxna personer går runt med en romantiserad bild av något som ofta leder till ett dåligt utfall, oavsett om föräldrarna hittas eller inte", skrev hon i Dalarnas Tidningar 13 november 2016.

Därmed hamnade hon i clinch med delar av den adoptionskritiska rörelsen.

– Jag har svårt för argument att själva språket och kulturen i ens ursprungsland skulle vara det som fattas en som adopterad, eller att människor med olika etni-

citeter inte kan förstå varandra. Som ledarskribent får man tåla att debattera, och få kängor här och var, det är inget konstigt med det. Men det blev mer personligt och mer personangrepp. Att vara adopterad är ju något av det mest fundamentala hos oss som är det.

Debatten ledde dock till att hon började läsa på om det som hennes belackare hävdade. Några år senare har hennes bild nyanserats.

– Jag tycker att man ska kunna kritisera adoptioner som har gått till på fel sätt, utan att tvunget behöva landa i att adoption som fenomen är fel. Man måste fortfarande fråga om adoption kan vara det minst dåliga för ett barn, under de förhållanden som finns i världen.

Hon har också börjat ställa sig själv obekväma frågor.

– Sommarpratet med Madeleine In Hwa Björk berörde mig och jag började fundera själv. I mitt fall var kanske adoption det minst dåliga, men jag vet inte. Jag har full förståelse för att det inte är så i allas fall.

HANNA WALLENSTEEN BETONAR vikten av att inte bagatellisera adopterades vittnesmål.

– Vi vill inte såra adoptivföräldrar. Varje gång vi anstränger oss för att inte göra det, genom att förminska och försköna adopterades erfarenheter, undervärderar och diskvalificerar vi dem.

Ämnet är känsligt och rör upp känslor hos både dem som är personligt berörda och utomstående.

– Reproduktion, kärlek och familjebildning är det närmaste du kan komma liv och död, därför gör det så ont, säger Tobias Hübner.

Han tror att adoption som verksamhet sjunger på sista versen.

– Surrogatmödraskap har tagit över. Det är samma länder, i stort sett. Så länge människor är beredda att betala väldigt mycket pengar för att få barn så fortsätter det på något sätt.

Jag frågar Maria Fredriksson hur en etisk internationell adoption ser ut.

– Om man kan fastslå att det verkligen inte finns andra möjligheter och att barnet har gjorts adopterbart på ett sätt som vem som helst i Sverige hade gått med på, svarar hon.

MYNDIGHETEN FÖR FAMILJERÄTT och föräldraskapsstöd (MFOF) är tillsynsmyndighet över de svenska adoptionsorganisationerna, vilket innebär att myndigheten övervakar att arbetet sker enligt lag och principen om barnets bästa.

I oktober 2017 publicerade MFOF en nyhet på sin hemsida, med anledning av att det då framkommit allvarliga oegentligheter i adoptioner från Sri Lanka på 80-talet. Tusentals barn från landet har adopterats till Sverige.

Under rubriken "Kan något liknande hända i dag?" skriver de:

"Det är omöjligt att garantera att varje adoption sker på ett etiskt godtagbart sätt." ♦

AGNES ARPI är journalist i Göteborg. För Två Dagar skrev hon senast om byn Sörred i skuggan av Volvo på Hisingen.

MAJA KRISTIN NYLANDER är fotograf i Göteborg och jobbar återkommande för Två Dagar, senast förra helgens porträtt på odlares Sara Bäckmo.